

Käräjäoikeuden ja syyttäjän menettely

ASIAN VIREILLETULO

Tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan hovioikeuden on ilmoitettava valtioneuvoston oikeuskanslerille tietoonsa tulleista seikoista, jotka saattavat johtaa virkasyytteen nostamiseen hovioikeudessa.

Itä-Suomen hovioikeus on mainitussa tarkoituksessa 2.12.2024 toimittanut oikeuskanslerinivirastoon 10.10.2024 antamansa tuomion (R 23/1191), joka koskee Etelä-Savon käräjäoikeuden 19.10.2023 asiassa R 22/524 antamaa tuomiota nro 23/141096.

Tuomiossaan hovioikeus on todennut käräjäoikeuden katsoneen vastaajan menetelleen syytekohtassa 2 hätävarjelutilanteessa, mistä syystä käräjäoikeuden olisi tullut hylätä syyte pahoinpitelystä sekä syytettä koskevat korvausvaatimukset. Syytteen hylkäämisen sijaan käräjäoikeus oli lukenut vastaajan syyksi hätävarjeluna tehdyn pahoinpitelyn ja sovitellut vahingonkorvausta vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n 2 momentin mukaisesti. Hovioikeus totesi käräjäoikeuden tuomion olevan kuitenkin näiltä osin lainvoimainen.

SELVITYS

Etelä-Savon käräjäoikeuden laamanni on asiasta 28.2.2025 päivätyn lausunnon. Asiassa käräjäoikeuden puheenjohtajana toiminut käräjätuomari A ja ratkaisukokoonpanoon kuuluneet käräjätuomari B sekä käräjänotaarina toiminut C ovat ilmoittaneet laamannin lausuntoon kirjatun vastaavan heidän selvityksiään.

Olen kerrotun jälkeen pyytänyt vielä selvityksen syyttäjien menettelystä asiassa. Apulaisvaltakunnansyyttäjä on antanut 12.5.2025 päivätyn lausunnon ja toimittanut hovioikeudessa syytettä ajaneen aluesyyttäjä D:n selvityksen. Käräjäoikeudessa syytettä ajanut aluesyyttäjä E ei ole enää Syyttäjälaitoksen palveluksessa. Apulaisvaltakunnansyyttäjä on varannut E:lle tilaisuuden antaa menettelystään selvityksen, mutta E ei ole sitä käyttänyt.

MERKINTÄ

Vastaajan avustajana asiassa toimineen asianajajan menettely on otettu erikseen käsiteltäväksi oikeuskanslerin asianajajiin kohdistamassa valvonnassa.

RATKAISU

1 Käräjäoikeuden menettelyn arviointi

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 11 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan tuomio rikosasiassa on joko syylliseksi tuomitseva tai vapauttava.

Rikoslain 4 luvussa (515/2003) säädetään vastuuvapausperusteista. Käsitteellä viitataan luvussa kaikkiin niihin poikkeuksellisiin seikkoihin, jotka perustelevat tekijän vapauttamisen muutoin uhkaavalta rikosvastuulta. Rikosoikeudellisista toimenpiteistä luopumista koskevat perusteet eivät lukeudu vastuuvapausperusteisiin, koska ne sisältävät syyllisyyden vahvistamisen ([HE 44/2002 vp](#) s. 99).

Rikoslain 4 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan aloitetun tai välittömästi uhkaavan oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi tarpeellinen puolustusteko on hätävarjeluna sallittu, jollei teko ilmeisesti ylitä sitä, mitä on pidettävä kokonaisuutena arvioiden puolustettavana, kun otetaan huomioon hyökkäyksen laatu ja voimakkuus, puolustautujan ja hyökkääjän henkilö sekä muut olosuhteet.

Tuomioistuinlain (673/2016) 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Asian ratkaisukokoonpanoon kuuluneet kärjätuomari A, kärjätuomari B ja kärjänotaarina toiminut C ovat myöntäneet menetelleensä virheellisesti jättäessään vastaajan rangaistukseen tuomitsematta, vaikka tähän kohdistunut syyte ja vahingonkorvausvaatimukset olisi tullut hylätä, koska käräjäoikeus oli katsonut vastaajan toimineen hätävarjelutilanteessa.

Käräjäoikeuden laamanni on lausunnossaan todennut A:n ja B:n olevan osaavia, huolellisia ja aikaansaavia käräjätuomareita. Laamannin mukaan heille oli valitettavasti kovassa työpäineessä päässyt tapahtumaan kysymyksessä oleva ajatusvirhe, jonka vuoksi he ovat jättäneet vastaajan rangaistukseen tuomitsematta, vaikka syyte ja vahingonkorvausvaatimukset olisi tullut hänen osaltaan hylätä. Laamanni on tuonut esiin, että vastaajalle teosta ei ole kuitenkaan aiheutunut vahinkoa, koska teko ei ole näkynyt hänen rikosrekisterissään ja asianomistajan vaatimat korvausvaatimukset oli soviteltu siten, ettei maksettavaa jäänyt lainkaan. Laamanni on todennut olevan huomionarvoista, ettei vastaajan avustaja eikä syyttäjä ollut havainnut käräjäoikeudessa tapahtunutta virhettä.

Käräjäoikeuden tekemä virhe on laamannin lausunnossaan esittämistä näkökohdista huolimatta lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava. Virhe on tapahtunut tuomarin tehtävän ydinalueella eli lainkäyttöraatkaisun tekemisessä. Vaikka tapauksessa virheestä ei ole ilmennyt aiheutuneen vastaajalle haitallisia seuraamuksia, on se vaarantanut vastaajan oikeusturvaa ja ollut omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen.

Käräjäoikeuden ratkaisukokoonpano vastaa itse antamansa tuomion lainmukaisuudesta. Asiassa ei ole ilmennyt syyttäjän tai vastaajan avustajan myötävaikuttaneen millään tavoin käräjäoikeuden tekemään virheeseen.

Asiassa ei ole tullut ilmi mitään, minkä perusteella asiassa olisi syytä poiketa vastaavanlaisesta virheestä aiemmin (apulaisoikeuskanslerin päätös 16.12.2022 dnro [OKV/3087/30/2021](#)) annettusta seuraamuksesta.

Laamanni on lausunnossaan ilmoittanut, että korkeimmalle oikeudelle on tehty hakemus tuomion purkamiseksi.

2 Syyttäjien menettelyn arviointi

Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 9 §:n mukaan syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta hänen käsiteltävänänsä olevassa asiassa tasapuolisesti, joutuisasti ja taloudellisesti asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun edellyttämällä tavalla.

Valtion virkamieslain (750/1994) 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 13 §:n mukaan syyttäjä saa hakea muutosta myös rikosasian vastaajan eduksi tai muuttaa vastaajan vahingoksi tekemänsä muutoksenhakemuksen vastaajan eduksi. Mainitun säännöksen esitöiden mukaan säännös on perusteltu sen vuoksi, ettei syyttäjällä ole oikeudenkäynnissä valvottavanaan omia etuja, vaan hän

toimii valtion rikosoikeudellisten etujen edustajana. Syyttäjän tehtävänä on myös valvoa, ettei ketään tuomita epäoikeudenmukaiseen seuraamukseen, vaan että vastaajan edut tulevat oikeudenkäynnissä oikeudenmukaisesti huomioiduiksi ([HE 82/1995 vp](#), s. 42).

Valtakunnansyyttäjän muutoksenhausta hovioikeuteen antaman yleisen ohjeen [VKS:2012:2](#) mukaan syyttäjä osallistuu kaikkiin rikosasioiden oikeudenkäynteihin asianosaisena, jonka tehtävänä on myös yleisen edun toteutumisen valvonta. Syyttäjällä on aineellisesti oikean lopputuloksen saavuttamisen lisäksi merkittävä vastuu oikeuskäytännön kehittämisessä. Syyttäjän velvollisuuksiin ja vastuuseen kuuluu hakea muutosta asioissa, joissa hän näkee lainkäytön tai rangaistuskäytännön epäyhtenäisyyttä.

Asiassa saadun selvityksen perusteella aluesyyttäjä D oli saanut asian käsiteltäväkseen vasta kärjäoikeuden tuomion tultua vastaajalle virheelliseksi syyksi luetun syytekohtan osalta lainvoimaiseksi. Selvityksessään D on todennut, että hovioikeuskäsittelyn jälkeen jatkotoimenpiteet ovat jääneet vastaajaa avustaneen asianajajan harkittavaksi. Hän oli jäänyt siihen käsitykseen, että tuomion virhe oli havaittu ja sitä oltiin mahdollisuuksien mukaan korjaamassa.

Yhdyn apulaisvaltakunnansyyttäjän näkemykseen, että asiassa ei aihetta arvostella D:n menettelyä. Asiassa saadun selvityksen perusteella kärjäoikeuden tuomion tarkastaminen ja muutoksenhaun tarpeellisuuden harkinta on ollut syytettä kärjäoikeudessa ajaneen aluesyyttäjän E:n vastuulla.

Vastaajan syyksi lukemista koskenut virhe olisi ollut kärjäoikeuden tuomiolauselmasta vaivatta E:n havaittavissa. Kuten apulaisvaltakunnansyyttäjä on lausunnossaan todennut, E:n olisi tullut havaita tuomiossa ollut virhe ja tämän jälkeen kiinnittää avustajan huomiota siihen tai hakea itse tuomioon muutosta vastaajan hyväksi.

Virheellinen tuomitseminen on tapahtunut asiassa kärjäoikeuden toimesta. Edellä jo toteamani tavalla kärjäoikeuden ratkaisukokoonpano vastaa antamansa tuomion lainmukaisuudesta. Aluesyyttäjän menettely on siten ollut tapauksessa merkittävästi vähemmän moitittavaa kuin kärjäoikeuden ratkaisukokoonpanon. Pidän riittävänä kiinnittää syyttäjänä asiassa toimineen E:n huomiota syyttäjän vastuuseen yleisen edun toteutumisen valvojana rikosprosessissa.

3 Johtopäätökset ja toimenpiteet

Etelä-Savon kärjäoikeuden kärjätuomarit A ja B sekä kärjänotaarina toiminut C ovat kohdassa 1 arvioimallani tavalla menettelleet lainvastaisesti lukiessaan vastaajan syyksi rikoksena hätävarjeluna tehdyn teon.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkis-yhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla Etelä-Savon käräjäoikeuden kärjätuomareille A ja B sekä kärjänotaarina toimineelle C:lle huomautuksen.

Aluesyyttäjänä toiminut E on edellä kohdassa 2 arvioidulla tavalla laiminlyönyt ryhtyä asiassa toimiin muutoksen hakemiseksi käräjäoikeuden lainvastaiseen tuomioon.

Kiinnitän kerrotun vuoksi E:n huomiota syyttäjän vastuuseen yleisen edun toteutumisen valvoja jana rikosprosessissa.

Lähetän päätökseni tiedoksi asiasta ilmoittaneelle Itä-Suomen hovioikeudelle.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki